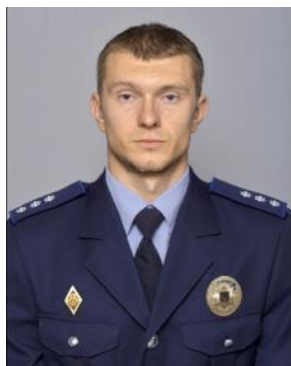

Сергій Олександрович ШАТРАВА,
доктор юридичних наук, професор
(Харківський національний університет
внутрішніх справ, м. Харків)

Оксана Валеріївна БРУСАКОВА,
доктор юридичних наук, професор
(Харківський національний університет
внутрішніх справ, м. Харків)

Дмитро Олександрович ЛЕЩЕНКО
(Харківський національний університет
внутрішніх справ, м. Харків)

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИЙ СТАТУС ПОЧЕСНИХ КОНСУЛІВ: ПРАВА, ОБОВ'ЯЗКИ ТА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ

В науковій статті наголошується, що враховуючи складні економічні та соціально-політичні процеси, що відбуваються в світі в період сьогодення, і особливо зважаючи на ситуацію в Україні, ефективність дипломатичної діяльності набирає все більшого значення, особливо, для країни, що бореться за своє існування. Доведено, що на почесного консула покладено широкий

перелік обов'язків та повноважень, що означає, що робота даного інституту дипломатів робить значний внесок в забезпечення державних інтересів країни, що представляється. Саме цей факт підтверджує важливість функціонування даного інституту, і необхідність практичної реалізації всього доступного потенціалу його діяльності Україною. Вивчення діяльності даної категорії уповноважених осіб відповідає інтересам продиктованим реаліями в яких знаходиться світ, особливо враховуючи факт того, що Україна не повністю використовує потенціал почесних консулів. Таке положення речей має місце в силу певних економічних, соціальних та політичних причин. Водночас питання розширення діяльності осіб даної категорії в інтересах України є актуальним та таким, дослідження якого відповідає національним інтересам нашої держави.

Ключові слова: *адміністративно-правові акти, адміністративно-правовий статус, дипломатична служба, дипломатичні установи, європейська інтеграція України, консульські функції, консульські установи, міжнародне співробітництво, почесні консули іноземних держав.*

Постановка проблеми. Дослідження адміністративно-правового статусу почесних консулів має істотне значення в контексті ефективності інтернаціональної політики України, відстоювання її інтересів на міжнародній арені. Саме тому, не дивлячись на достатню кількість наукових робіт по даній тематиці, дане питання все ще потребує більш глибокого і всеосяжного вивчення, та напрацювання змін спрямованих на розвиток і покращення результатів діяльності даної категорії уповноважених осіб. Особливо, це актуально дивлячись на те, що в світі існує позитивний досвід широкого використання інституту почесних консулів, зокрема в Скандинавських країнах та країнах Латинської Америки. Україна ж в свою чергу потребує підсилення та розширення свого дипломатичного представництва, особливо в умовах російського вторгнення, так як почесні консули – це своєрідні агенти впливу, що просувають і працюють на інтереси держави, паралельно з іншими її представниками. Розширення впливу української дипломатії є важливим, також і для економічного виживання країни, збереження необхідних умов для забезпечення функціонування оборонно-промислового комплексу та системи безпеки і оборони в цілому, успішне функціонування якої значно залежить від допомоги міжнародних партнерів України.

Дослідження діяльності почесних консулів достатньо широко представлене в роботах низки вчених, зокрема: К. В. Балабанов, М. В. Трофименко, Б. І. Гуменюк, А. О. Мірошніченко, І. Б. Матяш та інші. Але, не заважаючи на наявні досліджень, загальна вивченість роботи даного державного інституту уповноважених осіб не достатньо глибока, так, як існують певні аспекти пов'язані з їх функціонуванням, що потребують додаткового вивчення та аналізу. Зокрема питання розширення представництва України даною категорією осіб в різних точках світу, більш конкретизованого та деталізованого визначення кола завдань, що

покладаються на почесних консулів, у відповідності до економічних та соціально-політичних умов, що склалися в період сьогодення, а також нагальних потреб держави.

Мета наукової статті полягає у виробленні рекомендацій практичного характеру щодо реалізації їх адміністративно-правового статусу підвищення ефективності діяльності почесних консулів, шляхом впровадження змін та доповнень в чинне законодавство, що регулює їх діяльність, які ймовірно синхронізували б роботу даного інституту з реальними дипломатичними потребами України в період сьогодення.

Завданням даного дослідження є визначення проблемних аспектів діяльності почесних консулів, напрацювання рекомендацій практичного характеру у вигляді системи можливих заходів спрямованих на покращення їх роботи, також створення покрокового алгоритму дій, щодо практичної імплементації такої системи засобів та заходів. Вивчення міжнародної діяльності даної категорії консулів, що здійснюється ними в інтересах розвинених країн світу, з метою подальшого можливого запозичення та впровадження в українське законодавство сучасних світових підходів до організації діяльності почесних консулів України.

Виклад основного матеріалу. Адміністративно-правовий статус консулів є елементом механізму міжнародної політики, який кожна країна використовує з метою відстоювання власних інтересів, реалізації політичних цілей та завдань. Будь-яка держава має свої особливі пріоритети, в зв'язку з чим, на консулів покладаються специфічні завдання, що можуть різнитися в залежності від країни інтереси якої він представляє, а також від місця в якому він це робить. Почесними консулами зазвичай призначаються люди, що мають авторитет та гарну репутацію в суспільстві, значні соціальні та фінансові досягнення, гарну освіту, тощо.

Варто зазначити, що активний розвиток інституту почесних консульств іноземних держав в Україні розпочався з 1999 р., що свідчило про зацікавленість іноземних партнерів у розвитку динамічних та взаємовигідних відносин з представниками українського бізнесу, науки, гуманітарної сфери. Найбільше почесних консульств іноземних держав зосереджено у Києві, столиці України, де сконцентровані найбільші можливості для реалізації поставлених перед ними завдань. Багато почесних консульств іноземних держав за останні роки були відкриті й у регіональних центрах, які мають високий рівень економічного розвитку (Дніпро, Львів). Безумовно, що відкриття почесних консульств іноземних держав в цих містах було продиктовано економічними інтересами й позитивно вплинуло на інтенсифікацію економічного співробітництва та зростання товарообігу між державами¹.

Для проведення повного і всеосяжного дослідження діяльності вищезазначеної категорії осіб, особливо в контексті їх адміністративно-

¹ Грачевська Т. О. Особливості правового статусу та головні напрямки діяльності почесних консульств іноземних держав в Україні. *Epistemological studies in Philosophy, Social and Political Sciences*. 2019. № 2 (1). С. 49–58.

правового статусу, прав, обов'язків та відповідальності, в першу чергу варто визначити суть поняття «почесний консул». Згідно розділу першого положення «Про почесних консулів іноземних держав в Україні та консульські установи, що очолюються такими консулами», затвердженого наказом Міністерства закордонних справ України від 17 грудня 2021 року № 591, почесний консул – це «особа, яка очолює почесне консульство та виконує окремі консульські функції від імені держави, що акредитує, у межах визначеного консульського округу»¹. Якщо розглянути дефініцію почесного консула з точки зору міжнародного законодавства, то можна прийти до висновку, що в загальному сенсі під цим поняттям розуміється уповноважена державою особа, яка офіційно представляє її інтереси на території певної іншої країни, але в той же момент вона не є професійним представником дипломатичного світу, і в переважній більшості випадків навіть не отримує офіційну заробітну плату. В свою чергу почесний консул України, як і інші категорії дипломатів підпорядковується Міністерству закордонних справ України, і здійснює обмін інформацією з представниками даного міністерства, виконує накази, вказівки, настанови та розпорядження, що надходять з нього, звітує про їх виконання чи не виконання. У свою чергу, саме «МЗС України, приймаючи консульський патент, визнає юридичний статус особи як голови почесного консульства й видає йому екзекватуру, офіційний дозвільний документ на виконання ним його функцій. Почесним консулам іноземних держав в Україні також надається посвідчення, що має на меті засвідчити їх статус»².

Заглиблюючись більш детально в сутність поняття «почесний консул» варто відмітити, що «у світовій практиці консули розподіляються на дві категорії – штатні та нештатні, або почесні, консули. Для нештатного консула характерним є те, що він поряд із виконанням консульських функцій може займатися професійною діяльністю, отримувати або не отримувати винагороду за здійснення консульських функцій. Щодо інституту громадянства почесного консула не існує особливих вимог, хоча заінтересована держава, призначаючи їх на цю посаду, віддає перевагу здебільшого своїм громадянам, які постійно проживають на території країни перебування»³. Для повного розуміння функціональної особливості даної категорії уповноважених представників держави доцільно заглибитися в історію виникнення та розвитку інституту почесних консулів, вивчити особливості діяльності даної категорії осіб, в контексті забезпечення ними реалізації інтересів розвинених країн світу, що різняться в залежності від політичних чи економічних пріоритетів тієї чи іншої країни, що в свою чергу є обумовленими різними факторами, такими

¹ Про затвердження положення про почесних консулів іноземних держав в Україні та консульські установи, що очолюються такими консулами : наказ МЗС України від 17.12.2021 року № 591. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/z1649-21>.

² Грачевська Т. О. Особливості правового статусу та головні напрямки діяльності почесних консулств іноземних держав в Україні. *Epistemological studies in Philosophy, Social and Political Sciences*. 2019. № 2 (1). С. 49–58.

³ Інститут почесних (нештатних) консулів. URL: <http://kimo.univ.kiev.ua/DKS/34.htm>.

як геополітика, специфіка географічного розташування, наявність тих чи інших ресурсів, участь в певних військових, політичних чи торговельних альянсах. «Відродження практики функціонування почесних консульств іноземних держав на території України відбулося на початку 90-х років минулого століття. В означений період фактично тривав процес становлення та розширення мережі почесних консульств іноземних держав, адже в попередні періоди розвитку української дипломатії цей інститут не отримав широкого поширення через низку причин. Зокрема, після проголошення незалежності України дещо забутий інститут почесних консулів посів важливе місце в системі зовнішніх органів в першу чергу завдяки налагодженню та інтенсифікації прямих економічних контактів з іншими державами¹. Фактично отримання незалежності Україною стало стартовим етапом розвитку даного дипломатичного інституту в нашій державі. Аналізуючи іноземний досвід діяльності почесних консулів звернемо увагу на бачення розвитку посади «почесних консулів» викладеного вченими К. В. Балабановим та М. В. Трофименком в їх спільній науковій статті. Науковці зазначають, що «першою зарубіжною країною, яка стала використовувати інститут почесних консулів, була Австрія. Як правило, нештатні консули призначалися в головних торговельно-промислових центрах. Особливо широко використовують нештатних консулів скандинавські та латино-американські держави. У меншій мірі ними користуються африканські та азійські країни. У Данії, Норвегії, Нідерландах, Швеції, Бельгії їх число становить 75 – 95 % від загальної кількості консулів². Кандидатури на посаду нештатного консула підбирає дипломатичне представництво Данії в країні перебування. При призначенні до уваги береться знання особою іноземних мов, особливо датської. Граничний вік нештатного консула – 70 років. У Швеції, за невеликим винятком, почесні консули є громадянами країни перебування і призначаються, головним чином, з-посеред бізнесменів. Нерідко вони працюють керівниками туристичних агенцій. Їм заборонено видавати паспорти та візи. Граничний вік глав нештатних консульств – 70 років. Широко використовують інститут почесного консула у ФРН. При призначенні почесних консулів ця країна віддає перевагу громадянам ФРН, які проживають за кордоном. І все ж, допускається призначення на цю посаду іноземців. При цьому при підборі посольством кандидата обов'язково враховуються особисті дані: суспільне становище, фінансовий стан, обізнаність у ситуації в консульському окрузі, володіння німецькою мовою. На даний час почесні консули ФРН сконцентровані, головним чином, у країнах Європи та Латинської Америки. Призначається почесний консул

¹ Грачевська Т. О. Особливості правового статусу та головні напрямки діяльності почесних консульств іноземних держав в Україні. *Epistemological studies in Philosophy, Social and Political Sciences*. 2019. № 2 (1). С. 49–58.

² Балабанов К.В., Трофименко М.В. Інститут почесних (нештатних) консулів. Актуальні проблеми міжнародних відносин. 2012. Вип. 105 (1). С. 9–14. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apmv_2012_105%281%29_4; Гуменюк Б. І. Дипломатична служба: правове регулювання : навчальний посібник. К. : Либідь, 2007. С. 65.

цієї країни президентом. Почесні консули Франції, здебільшого, працюють у великих портових містах. У їх функції, насамперед, входять: перевірка та оформлення судових документів французьких морських судів, засвідчення справжності підписів, реєстрація народження і смерті, видача дозволів на в'їзд і перебування у Франції. Функції почесних консулів Великобританії, головним чином, полягають у спостереженні за експортом та імпортом товарів, у сприянні судноплавству та інформаційній діяльності. Кадровий склад почесних консулів підбирається як з британських підданих, так і з числа іноземців. Нерідко почесними консулами Великобританії є колишні морські офіцери¹. Почесними консулами Болгарії призначаються громадяни країни перебування. Особливо це характерно для тих районів іноземної держави, в яких дипломатичні представництва та консульські установи не в змозі ефективно забезпечувати захист інтересів фізичних та юридичних осіб Болгарії, а також в тих районах іноземної держави, де не вигідно утримувати штатного консула на посадовому окладі².

З вищезазначеного аналізу можна зробити висновок, що інститут почесних консулів є широко використовуваним серед розвинених країн світу. Але особливості діяльності даних дипломатів залежать від особливостей національного законодавства, що регулює дане питання та специфіки пріоритетних завдань, які перед ними ставить керівництво тієї чи іншої країни. Хоча в загальному сенсі діяльність даної категорії уповноважених осіб має подібні тенденції, процесуальні процедури та правила їх реалізації.

Вчені К. В. Балабанов та М. В. Трофименко в своїй науковій статті досліджуючи діяльність почесних консулів виокремлюють їх основні функції. Згідно з точкою зору вищевказаних вчених до них належать «захист у державі перебування інтересів України, громадян України, її юридичних осіб у межах, що допускаються міжнародним правом; сприяння розвитку торговельних, економічних, культурних та наукових зв'язків між Україною та державою перебування, розвитку дружніх відносин між ними іншими шляхами відповідно до положень Віденської конвенції про консульські зносини; з'ясування усіма законними засобами умов та подій у торговельному, економічному, культурному та науковому житті держави перебування, повідомлення про них Уряду України в особі Міністра закордонних справ України, а також надання відомостей заінтересованим особам; надання допомоги та сприяння громадянам України, її юридичним особам»³.

¹ Гуменюк Б. І. Дипломатична служба: правове регулювання: навчальний посібник. К. : Либідь, 2007. С. 72.

² Балабанов К. В., Трофименко М. В. Інститут почесних (нештатних) консулів. *Актуальні проблеми міжнародних відносин*. 2012. Вип. 105 (1). С. 9–14. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apmv_2012_105%281%29_4.

³ Балабанов К. В., Трофименко М. В. Інститут почесних (нештатних) консулів. *Актуальні проблеми міжнародних відносин*. 2012. Вип. 105 (1). С. 9–14. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apmv_2012_105%281%29_4; Про нештатних (почесних) консулів України : Указ Президента України ; Положення від 17.02.1997 № 150/97. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/150/97>.

В свою чергу розглядаючи міжнародне законодавство щодо діяльності даної категорії осіб та аналізу їх функцій, варто проаналізувати норми статті 5 Віденської конвенції про консульські зносини від 24 квітня 1963 року, яка є головним міжнародним нормативно-правовим актом у відповідності до якого почесні консули здійснюють свою діяльність. В вищезазначеній статті визначено загальні функції, що виконуються даною категорією осіб, а саме: «захист у державі перебування інтересів держави та її громадян (фізичних та юридичних осіб) межах, що допускаються міжнародним правом; b) сприяння розвитку торговельних, економічних, культурних та наукових зв'язків між державою, що представляється, і державою перебування, а також сприяння розвитку дружніх стосунків між ними іншими шляхами відповідно до положень справжньої Конвенції; c) з'ясування всіма законними шляхами умов та подій у торгового, економічного, культурного та наукового життя держави перебування, повідомлення про них уряду держави та подання відомостей заінтересованим особам; d) видача паспортів та проїзних документів громадянам держави та віз або відповідних документів особам, які бажають поїхати в державу; e) надання допомоги та сприяння громадянам (фізичним та юридичним особам) держави, що представляється; f) виконання обов'язків нотаріуса, реєстратора актів громадянського стану та інших подібних обов'язків, а також виконання деяких функцій адміністративного характеру, при умові, що в цьому випадку ніщо не суперечить законам і правилам держави перебування; g) охорона інтересів громадян (фізичних та юридичних осіб) представляється держави у разі спадкоємства "mortis causa" на території держави перебування відповідно до законів та правил держави перебування; h) охорона в рамках, встановлених законами та правилами держави перебування, інтересів неповнолітніх та інших осіб, не мають повної дієздатності, які є громадянами представленої держави, особливо коли потрібно встановлення над такими особами будь-якої опіки або піклування; i) з дотриманням практики та порядку, прийнятих у державі перебування, представництво чи забезпечення належного представництва громадян представленої держави в судових та інших установах держави перебування з метою отримання, відповідно до законів та правил держави перебування, розпоряджень про попередні заходи, що захищають права та інтереси цих громадян, якщо у зв'язку з відсутністю або з інших причин, такі громадяни не можуть своєчасно здійснювати захист своїх прав та інтересів; j) передача судових та несудових документів або виконання судових доручень зі зняття показань для судів, що подається держави відповідно до чинних міжнародних угод або, за відсутності таких угод, у будь-якому іншому порядку, що не суперечить законам та правилам держави перебування; k) здійснення передбачених законами та правилами держави, що представляється, прав нагляду та інспекції щодо судів, що мають національність репрезентованої держави, та літаків, зареєстрованих у цій державі, а також у щодо їх екіпажу; l) надання допомоги судам та літакам, згаданим у пункті k цієї статті, та їх екіпажу, прийняття заяв щодо

плавання суден, огляд та оформлення судових документів та, без збитків для прав влади держави перебування, розслідування будь-яких подій, що мали місце в дорозі, і дозвіл всякого роду суперечок між капітаном, командним складом та матросами, оскільки це передбачається законами та правилами репрезентованої держави; m) виконання інших функцій, покладених на консульську установа, що представляється державою, які не забороняються законами та правилами держави перебування або проти виконання яких держава перебування не має заперечень або які передбачені міжнародними договорами, що діють між державою, яка представляється та державою перебування¹.

Процес відбору серед кандидатів на зайняття посади не штатного консула є важливим, тому, що від правильності його організації залежить ефективність роботи почесного консула, а також його спроможність успішно виконувати поставлені завдання. Серед вимог до кандидатів є володіння іноземними мовами та гарна освіта, в деяких випадках може бути потрібна навіть якась спеціальна, вузькопрофільна освіта. Вимоги до даної категорії чиновників є одними з особливостей адміністративно - правового статусу почесних консулів. Розглянемо норми законодавства, якими їх передбачено, а саме норми наказу Міністерства закордонних справ України від 17 грудня 2021 року № 591, які полягають в наступному: «1) почесним консулом може бути громадянин України або за обґрунтуванням держави, що акредитує, іноземець, який постійно проживає протягом останніх п'яти років та має зареєстроване місце проживання на території України. Почесний консул може займатися будь-якою професійною діяльністю, що не суперечить законодавству України, за винятком випадків, зазначених у пункті 5 розділу 1 наказу Міністерства закордонних справ України від 17 грудня 2021 року № 591, а також зобов'язаний проживати та мати зареєстроване місце проживання у консульському окрузі протягом строку виконання ним консульських функцій»². Окрім особливих вимог, щодо призначення почесних консулів, чинним національним законодавством встановлені також і певні обмеження, щодо осіб, які не можуть займати вищевказану посаду, а саме: «на посаді почесного консула не може перебувати особа, яка: перебуває на державній службі в Україні або в державі, що акредитує, є суддею або прокурором, є обраним до органу законодавчої влади чи до органів місцевого самоврядування, бере активну участь у політичному житті як в Україні, так і в державі, що акредитує, виконує функції почесного консула іншої держави, має судимість за вчинення кримінального правопорушення, якщо така судимість не погашена або не знята в установленому законом порядку (крім реабілітованої особи)»³.

¹ Віденська Конвенція про консульські зносини : Конвенція № 995-047 від 24.04.1963. URL: https://zakononline.com.ua/documents/show/140489__140489.

² Про затвердження положення про почесних консулів іноземних держав в Україні та консульські установи, що очолюються такими консулами : наказ МЗС України від 17.12.2021 року № 591. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/z1649-21>.

³ Про затвердження положення про почесних консулів іноземних держав в Україні та консульські

Найголовнішим міжнародним нормативно-правовим актом, що регулює діяльність не штатних консулів є «Віденська конвенція про консульські зносини» від 24 квітня 1963 року. «Глава III вищезгаданої конвенції має назву «Режим, що застосовується до почесних консульських посадових осіб та консульських установ, очолюваних такими посадовими особами». Її статті (58—68) регламентують конкретну діяльність та правовий статус почесного консула та очолюваної ним консульської установи. Міжнародна практика використання інституту почесних консулів свідчить, що більшість розвинених країн Європи та Америки призначає почесних консулів у тих державах, де вже існують посольства та консульські установи з метою їх підсилення. Водночас зарубіжні держави використовують інститут почесних консулів, як перший крок до забезпечення своєї дипломатичної або консульської присутності в певному регіоні. В Україні запроваджено використання діяльності почесних консулів в обмеженому обсязі. Це зумовлюється кількома чинниками, зокрема: недостатньо розгалуженою мережею дипломатичних представництв та консульських установ України в ряді регіонів світу, доцільністю функціонування почесних консулів під керівництвом глави вже існуючого дипломатичного представництва або консульської установи України з метою налагодження економічних, торговельних та інших зв'язків України з державою перебування¹.

Аналізуючи процесуальний аспект функціонування даної категорії уповноважених осіб варто відзначити, що почесний консул « виконує покладені на нього консульські функції особисто і не може передавати їх іншим особам. Функції почесного консула припиняються у таких випадках: після повідомлення державою, що акредитує, Міністерства закордонних справ України про припинення функцій почесного консула, після анулювання екзекватури, після повідомлення зовнішньо-політичного відомства або дипломатичного представництва держави, що акредитує, про те, що Міністерство закордонних справ України перестало вважати його почесним консулом. У такому разі рішення про припинення функцій почесного консула ухвалюється Міністром закордонних справ України, яке доводиться до відома держави, що акредитує, Міністерства внутрішніх справ України, а також місцевої державної адміністрації за місцем, де розташовувалося почесне консульство².

Підсумовуючи вищевикладене варто звернути увагу на те що, на почесного консула покладено широкий перелік обов'язків та повноважень, що означає, що робота даного інституту дипломатів робить значний внесок в забезпечення державних інтересів країни, що представляється. Саме цей

установи, що очолюються такими консулами : наказ МЗС України від 17.12.2021 року № 591. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/z1649-21>.

¹ Інститут почесних (нештатних) консулів. URL: <http://kimo.univ.kiev.ua/DKS/34.htm>.

² Про затвердження положення про почесних консулів іноземних держав в Україні та консульські установи, що очолюються такими консулами : наказ МЗС України від 17.12.2021 року № 591. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/z1649-21>.

факт підтверджує важливість функціонування даного інституту, і необхідність практичної реалізації всього доступного потенціалу його діяльності Україною. Провівши аналіз роботи даної категорії чиновників різних країн світу варто виділити, що деякі з держав більш активно користуються можливостями, що існують в рамках діяльності даної категорії уповноважених представників, а саме такі, як Скандинавські країни, країни Латиської Америки. Україна ж в свою чергу не використовує всіх можливих механізмів відстоювання своїх національних інтересів за допомогою діяльності почесних консулів, не дивлячись на загальне значне розширення географії їх діяльності, в порівнянні з періодом коли вона тільки отримала незалежність і поступово почала використовувати даний дипломатичний інститут. Географія діяльності почесних консулів та їх дипломатичне представництво інтересів України могло би бути представлене значно ширше в різних країнах світу. Для цього в першу чергу необхідна політична воля, фінансування.

Висновки. Діяльність почесних консулів є важливим дипломатичним інструментом, використання якого може дати гарні плоди у вигляді поглиблення міжнародної співпраці, наданні Україні додаткової військової і фінансової допомоги від країн партнерів, збереження зв'язків з батьківщиною особами, що іммігрували до інших країн. Для підвищення ефективності роботи почесних консулів України потрібний різновекторний системний підхід. Задля покращення роботи даного дипломатичного інституту, особливо в умовах ведення бойових дій в країні, економічних та демографічних проблем, варто здійснити певні корективи в діяльності даного інституту. Вони мусять бути спрямовані на оптимізацію та підвищення результативності роботи відомства почесних консулів. Якщо підходити до даного питання більш практично, то зрозумілим є те, що їх діяльність в інтересах України потребує вдосконалення нормативно-правової бази, в рамках якої вона здійснюється. Також загальна тенденція цифровізації всіх інститутів державної влади мусить знайти своє пряме відображення і в діяльності почесних консулів, так як її впровадження та імплементація допоможе ліквідувати бюрократичні бар'єри, що існують між почесними консулами та суб'єктами з якими вони взаємодіють, а також пришвидшить та спростить роботу даних представників держави.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Балабанов К. В., Трофименко М. В. Інститут почесних (нештатних) консулів. *Актуальні проблеми міжнародних відносин*. 2012. Вип. 105 (1). С. 9-14. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apmv_2012_105%281%29_4.
2. Віденська Конвенція про консульські зносини : Конвенція № 995-047 від 24.04.1963. URL: https://zakononline.com.ua/documents/show/140489__140489.
3. Грачевська Т. О. Особливості правового статусу та головні напрямки діяльності почесних консульств іноземних держав в Україні.

Epistemological studies in Philosophy, Social and Political Sciences. 2019. № 2 (1). С. 49–58.

4. Гуменюк Б. І. Дипломатична служба: правове регулювання : навчальний посібник. К. : Либідь, 2007. 224 с.

5. Інститут почесних (нештатних) консулів. URL: <http://kimo.univ.kiev.ua/DKS/34.htm>.

6. Про затвердження положення про почесних консулів іноземних держав в Україні та консульські установи, що очолюються такими консулами : наказ МЗС України від 17.12.2021 року № 591. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/z1649-21>.

7. Про нештатних (почесних) консулів України : Указ Президента України; Положення від 17.02.1997 № 150/97. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/150/97>.

Стаття надійшла до редакції 21.07.2025

Serhii OI. SHATRAVA,

Doctor of Law, Professor

(Kharkiv National University of Internal Affaire, Kharkiv, Ukraine)

Oksana V. BRUSAKOVA,

Doctor of Law, Professor

(Kharkiv National University of Internal Affaire, Kharkiv, Ukraine)

Dmytro OI. LESHCHENKO,

(Kharkiv National University of Internal Affaire, Kharkiv, Ukraine)

ADMINISTRATIVE AND LEGAL STATUS OF HONORARY CONSULS: RIGHTS, OBLIGATIONS AND RESPONSIBILITIES

The scientific article emphasizes that, given the complex economic and socio-political processes taking place in the world today, and especially considering the situation in Ukraine, the effectiveness of diplomatic activity is gaining increasing importance, especially for a country struggling for its existence. It is proven that the honorary consul is entrusted with a wide range of duties and powers, which means that the work of this institute of diplomats makes a significant contribution to ensuring the state interests of the country being represented. This fact confirms the importance of the functioning of this institute, and the need for practical implementation of the entire available potential of its activities by Ukraine. The study of the activities of this category of authorized persons meets the interests dictated by the realities in which the world finds itself, especially considering the fact that Ukraine does not fully use the potential of honorary consuls. This state of affairs occurs due to certain economic, social and political reasons. At the same time, the issue of expanding the activities of persons of this category in the interests of Ukraine is relevant and one whose study meets the national interests of our state.

Key words: *administrative and legal acts, administrative and legal status, diplomatic service, diplomatic institutions, European integration of Ukraine, consular functions, consular institutions, international cooperation, honorary consuls of foreign states.*